

ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ

Κύκλος Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗΣ

**ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
ΜΑΘΗΤΗ ΕΣΠΕΡΙΝΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ, αποφοίτου
κατά το σχολικό έτος 2000-2001
(αριθ. πρωτ. αναφοράς 14122/2005)**

Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη: Ανδρέας Τάκης
Χειριστής: Έλενα Μάρκου

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2009

Ο Συνήγορος του Πολίτη στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του, κατά το άρ. 103 § 9 του Συντάγματος και το ν.3094/2003, εξέτασε την υπόθεση του κυρίου *****, αποφοίτου εσπερινού Ενιαίου Λυκείου, κατά το σχολικό έτος 2000-2001, σχετικά με την άρνηση πρόσβασης στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, μέσω ειδικών εξετάσεων εισαγωγής των Εσπερινών Λυκείων. Ειδικότερα:

I. Ιστορικό.

Ο κύριος ***** εγγράφηκε στην τελευταία (Δ') τάξη του εσπερινού Ενιαίου Λυκείου *****, κατά το σχολικό έτος 2000-2001, ως εργαζόμενος μαθητής, δυνάμει των διατάξεων του άρ. 6 παρ. 4 του ν.1566/1985 προκειμένου, μεταξύ άλλων, να συμμετάσχει στις ειδικές εισαγωγικές, στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, εξετάσεις, σύμφωνα με το ν. 2817/2000. Ωστόσο, κατά το τέλος του σχολικού έτους, δεν του επετράπη η συμμετοχή στις εν λόγω εξετάσεις, εφόσον δεν συγκέντρωνε τις προϋποθέσεις που έθεσε ο νέος νόμος 2909/2001, ο οποίος δημοσιεύτηκε την 02.05.2001, δηλαδή, λίγο πριν το τέλος του επίμαχου σχολικού έτους και έθεσε επιμέρους κοινωνικά κριτήρια που θα πρέπει να πληρούνται για την υπαγωγή στο ειδικό καθεστώς εισαγωγής. Ως εκ τούτου και ελλείψει μεταβατικών διατάξεων η διοίκηση αρνήθηκε στον ενδιαφερόμενο τη συμμετοχή του. Σημειώνεται ότι ο κύριος ***** πατέρας του αναφερομένου, είχε υποβάλει για λογαριασμό του υιού του κατά δήλωσή του, ήδη από το έτος 2001, πληθώρα σχετικών αιτήσεων προς τις αρμόδιες διευθύνσεις του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, με καταληκτική την από 15.09.2005, με αίτημα την επανεξέταση και ανάκληση, με κάθε πρόσφορο τρόπο της απόφασης με την οποία δεν επετράπη στον υιό του να λάβει μέρος στις «ειδικές» εισαγωγικές εξετάσεις. Ωστόσο η Διοίκηση με επίκληση των ως άνω διατάξεων του ν.2909/2001 συνεχώς απέρριπτε, επί της ουσίας, το αίτημα αυτό δοθέντος ότι ο ενδιαφερόμενος δεν πληρούσε κανένα από τα βλεπόμενα, στον εν λόγω νόμο, κριτήρια, όπως είχε επισημανθεί στον πατέρα του αναφερομένου στα με αριθ. Φ.251/Β6/2220/23.07.2001 και Φ.251/18164/Β6/24.02.2003 απαντητικά έγγραφα της Διεύθυνσης Οργάνωσης και Διεξαγωγής Εξετάσεως του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων.

II. Νομικό πλαίσιο

A) Ισχύουσα νομοθεσία. Σύμφωνα με το ισχύον νομικό καθεστώς, κατά την περίοδο που ο κος ***** παρακολουθούσε την τελευταία τάξη του Εσπερινού Λυκείου(ν. 2817/2000 άρ. 14 παρ. 47), «η πρόσβαση των κατόχων απολυτηρίου των Εσπερινών Ενιαίων Λυκείων στη Τριτοβάθμια Εκπαίδευση γίνεται σε ειδικό ποσοστό εισαγωγής καθ' υπέρβαση του αριθμού εισακτέων...».

Ωστόσο, με το ν.2909/2001, άρ. 1 παρ. 2 ο οποίος δημοσιεύθηκε και τέθηκε σε ισχύ την 02.05.2001, ήτοι στο τέλος του σχολικού έτους και λίγες μέρες πριν τη διεξαγωγή των εισαγωγικών εξετάσεων για την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση επήλθε κάποια μεταβολή στο ως άνω σύστημα. Ειδικότερα, αντικαταστάθηκαν οι παρ. 1-5 του άρ. 2 του ν.2525/1997 και ορίστηκε ότι «[...] β) οι κάτοχοι απολυτηρίου εσπερινού Ενιαίου Λυκείου μπορούν να εισάγονται [...] στα τμήματα και στις σχολές των ΑΕΙ των ΤΕΙ [...] χωρίς εισαγωγικές

εξετάσεις [...] και σε ποσοστό θέσεων επιπλέον του αριθμού των εισακτέων [...] εφόσον ι) Έχουν φοιτήσει και στις δυο τελευταίες τάξεις του εσπερινού Ενιαίου Λυκείου ή ιι) Εγγράφηκαν ή μετεγγράφηκαν στην τελευταία τάξη του εσπερινού Ενιαίου Λυκείου ως εργαζόμενοι από βιοποριστική ανάγκη, που οφείλεται στους εξής λόγους που προέκυψαν μετά την αποφοίτησή τους από την προτελευταία τάξη του Λυκείου: αα) θάνατο του ενός τουλάχιστον των γονέων, ββ) αναπηρία ενός τουλάχιστον των γονέων ή του γονέα που έχει την επιμέλειά του, σε ποσοστό άνω του 67%. ιιι) εγγράφηκαν στην τελευταία τάξη του εσπερινού Ενιαίου Λυκείου είτε μετά τη συμπλήρωση του 25^{ου} έτους ηλικίας είτε λόγω ένταξης, ως εξαρτημένων ατόμων, σε πρόγραμμα απεξάρτησης που λειτουργεί κατά τις προμεσημβρινές ώρες της ημέρας [...].»

Με τον ως άνω ν. 2909/2001, διατηρήθηκε κατ' αρχήν η πρόσβαση των αποφοίτων των εσπερινών Ενιαίων Λυκείων στη Τριτοβάθμια Εκπαίδευση και δη σε ειδικό ποσοστό θέσεων, όπως ακριβώς προέβλεπε ο προϊσχύων ν.2817/2000 (άρ.14 παρ. 47). Επήλθαν όμως μεταβολές στις προϋποθέσεις υπαγωγής των υποψηφίων στο καθεστώς αυτό «ειδικής» εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Συγκεκριμένα, με το νέο νόμο η πρόσβαση στη Τριτοβάθμια Εκπαίδευση περιορίστηκε μόνο στους αποφοίτους που είτε έχουν φοιτήσει και στις δυο τελευταίες τάξεις του εσπερινού Ενιαίου Λυκείου, είτε εγγράφηκαν ή μετεγγράφηκαν στη τελευταία τάξη του λυκείου αυτού (όπως η περίπτωση του αναφερόμενου) και πληρούν τα κοινωνικά κριτήρια που προβλέπονται στο νόμο αυτό.

Β) Ερμηνεία Ο Συνήγορος του Πολίτη, κατά την έρευνα της υπόθεσης, επεσήμανε, κατ' αρχήν ότι ο έλεγχος των εκάστοτε επιλογών του νομοθέτη εκφεύγει παντελώς του διαμεσολαβητικού ρόλου του. Επιπροσθέτως κατέστησε σαφές ότι αναγνωρίζει πως δεν μπορεί να θεμελιωθεί κανενός είδους νομοθετικό κεκτημένο στη συγκεκριμένη περίπτωση, καθώς ο κοινός νομοθέτης δύναται να ρυθμίσει μια κατάσταση διαφορετικά, ακόμη και προς το έλασσον, εφόσον αυτό επιτάσσεται από συγκεκριμένες π.χ κοινωνικές-οικονομικές συνθήκες και εφόσον παραμένει αναλλοίωτο το προστατευτικό περιεχόμενο του πυρήνα του εκάστοτε δικαιώματος, εν προκειμένου του δικαιώματος για πρόσβαση στη Τριτοβάθμια Εκπαίδευση των αποφοίτων των εσπερινών Ενιαίων Λυκείων.

Ωστόσο, στη περίπτωση του αναφερομένου, η οποία καταλαμβάνει το σύνολο των μαθητών που εγγράφηκαν στη τελευταία τάξη εσπερινών λυκείων, κατά το σχολικό έτος 2000-2001, ήταν προφανές ότι η αλλαγή του νομοθετικού καθεστώτος λίγες μέρες πριν τη διεξαγωγή των εισαγωγικών εξετάσεων για την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, αλλαγή η οποία έθεσε κριτήρια τα οποία εάν γνώριζαν οι εν λόγω μαθητές ενδεχομένως να είχαν πράξει διαφορετικά σε συνδυασμό με την έλλειψη μεταβατικών διατάξεων, έπληξε την συνταγματικά προστατευόμενη δικαιολογημένη εμπιστοσύνη τόσο του αναφερομένου όσο και του συνόλου των μαθητών που ανήκουν στην ίδια κατηγορία. Η ελευθερία ανάπτυξης της προσωπικότητας και συμμετοχής στην ζωή της χώρας του αναφερομένου (άρθρο 5 παρ.1 του Συντ.) σε συνδυασμό με την ουσιαστική υλοποίηση της παιδείας, ως βασικής αποστολής του Κράτους (άρθρο 16 παρ. 2 του Συντάγματος) θα έχαναν, εν προκειμένω, μέρος από το νόημά τους εάν ο κοινός νομοθέτης μπορούσε να ανατρέψει οποτεδήποτε τις δικαιολογημένες προσδοκίες, με βάση τις οποίες ο αναφερόμενος σχεδιάζει και προγραμματίζει την υλοποίηση των συνταγματικών του δικαιωμάτων. Ως εκ τούτου, ο

Συνήγορος του Πολίτη επεσήμανε ότι η στάση αυτή της Διοίκησης έχρηζε επανεξετάσεως, προκειμένου να χορηγηθεί στον ενδιαφερόμενο η σχετική βεβαίωση και να συμμετάσχει στις εισαγωγικές εξετάσεις στη Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, ως απόφοιτος εσπερινού Ενιαίου Λυκείου και προς αυτή τη κατεύθυνση κινήθηκαν οι αλληπάλληλες ενέργειες του Συνηγόρου του Πολίτη

Γ) Νομολογία Επιπροσθέτως ο Συνήγορος του Πολίτη έθεσε υπ' όψιν της Διοίκησης ότι, σύμφωνα με την **υπ' αριθ. 1516/2003 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας**, η οποία εκδόθηκε κατόπιν αιτήσεως ακυρώσεως αποφοίτου εσπερινού Ενιαίου Λυκείου, του έτους 2000-2001, ήτοι σε ομοειδή, με την προκείμενη, περίπτωση, αναφέρεται ότι «[...] Όπως συνάγεται από το συνδυασμό όλων των προεκτεθεισών διατάξεων [...] ο νομοθέτης ηθέλησε να μην στερηθούν της προσβάσεως στη Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, πλην άλλων, οι απόφοιτοι εσπερινού ενιαίου λυκείου οι οποίοι δεν πληρούν τα πιο πάνω κριτήρια και μετεγγράφηκαν στην τελευταία τάξη του λυκείου αυτού από ημερήσιο ενιαίο λύκειο κατά την έναρξη του σχολικού έτους 2000-2001, δηλαδή προ της θεσπίσεως των ανωτέρω περιορισμών. Ειδικότερα, ενόψει του ότι κατά το χρόνο δημοσιεύσεως και ενάρξεως ισχύος του ν.2909/2001 (02.05.2001), δηλαδή λίγο πριν το τέλος του σχολικού έτους 2000-2001, δεν υπήρχαν πλέον τα χρονικά περιθώρια για να ζητήσουν οι κατά τα ως άνω μετεγγραφέντες την ανάκληση της μετεγγραφής τους και τη φοίτησή τους στην Γ' τάξη ημερησίου ενιαίου λυκείου (κατά το άρθρο 1 παρ. 4 εδ. γ' του ν.2909/2001) πρέπει να γίνει δεκτό ότι από το συνδυασμό όλων των προαναφερόμενων διατάξεων του άρθρου 1 του ν.2909/2001 συνάγεται ότι χορηγείται και στους αποφοίτους εσπερινού ενιαίου λυκείου της πιο πάνω κατηγορίας η προβλεπόμενη από το άρθρο 1 παρ. 13 του ν.2525/1997 βεβαίωση βαθμολογίας, η οποία είναι απαραίτητη για τη συμμετοχή στη διαδικασία εισαγωγής στη τριτοβάθμια εκπαίδευση». Σημειώνεται ότι, με τη δικαστική αυτή απόφαση ακυρώθηκε η προσβαλλόμενη υπουργική απόφαση, κατά το μέρος που με αυτήν αποκλειόταν η χορήγηση της πιο πάνω βεβαιώσεως σε αποφοίτους της εσπερινού λυκείου της κατηγορίας στην οποία συμπεριλαμβάνεται η περίπτωση του αναφερομένου, όπως αναλυτικά εκτέθηκε, παραπάνω. (Όμοια και η ΣΤΕ (ΕΑ) 420/2001 ΕΔΚΑ 2002, σ. 266)

III. ΕΞΕΛΙΞΗ

Σε απάντηση των έγγραφων ενεργειών του Συνηγόρου του Πολίτη, μόλις την 27.07.2007 ελήφθη το με αριθ. πρωτ. Φ251/78876/Β6/17.07.2007 έγγραφο της αρμόδιας Διεύθυνσης του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, μετά του συνημμένου επ' αυτού υπ' αριθ. 1621/21.06.2007 γνωμοδοτικού σημειώματος Νομικού Συμβούλου του Κράτους, με το περιεχόμενο του οποίου η διοίκηση συντάχθηκε απόλυτα. Σύμφωνα δε με τα διαλαμβανόμενα στο εν λόγω γνωμοδοτικό σημείωμα και μετά από μία εκτενή νομική ανάλυση της υπόθεσης, η οποία, ως προς το σκέλος αυτό, ταυτίστηκε απολύτως με την άποψη του Συνηγόρου του Πολίτη, η καταληκτική άποψη της Νομικής Συμβούλου εστιάστηκε στην έλλειψη υποχρέωσης της διοίκησης ικανοποίησης του αιτήματος του αναφερομένου, λόγω έλλειψης άμεσου εννόμου συμφέροντος, δοθέντος ότι το σύνολο των αιτήσεων (από το έτος 2001 μέχρι και το έτος 2005) είχε υποβληθεί από τον πατέρα του αναφερομένου.

Ο Συνήγορος του Πολίτη παρότι θεώρησε εύλογο, κατ' αρχήν, τον προβληματισμό της διοίκησης ως προς την νομική αναγκαιότητα συνδρομής άμεσου και προσωπικού εννόμου συμφέροντος στην υπό κρίση περίπτωση, ωστόσο διατήρησε ορισμένες επιφυλάξεις ως προς την ορθότητα της ερμηνείας και εφαρμογής της αρχής της χρηστής διοίκησης, εν προκειμένω, η οποία επιτάσσει την, αν μη τι άλλο, έγκαιρη ενημέρωση του ενδιαφερομένου σε παρόμοιες περιπτώσεις προκειμένης της διευκόλυνσης της άρσης του εν λόγω κωλύματος. Ωστόσο, η Αρχή, έκρινε σκόπιμο να προκρίνει το ενδεχόμενο άμεσης επίλυσης της υπόθεσης και προς τούτο συνέστησε στον αναφερόμενο την υποβολή σχετικής αίτησης από τον ίδιο, την παροχή της ρητής και έγγραφης έγκρισης του συνόλου των ενεργειών του πατέρα του, προκειμένης της θεμελίωσης της συνέχειας της δήλωσης βούλησης, ενέργεια στην οποία πράγματι προέβη ο αναφερόμενος, την 28.02.2008.

Σε απάντηση της εν λόγω ενέργειας του αναφερομένου, την 22.10.2008 μας τέθηκε υπ' όψιν, το με αριθ. πρωτ. Φ253/12999βΒ6/09.10.2008 έγγραφο της εμπλεκόμενης υπηρεσίας, υπογεγραμμένο από τον Υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, δυνάμει του οποίου πληροφορηθήκαμε ότι η διοίκηση επικαλούμενη, μεταξύ άλλων και το με αριθ. πρωτ. 14122/05.2.1/17.10.2005 έγγραφο του Συνηγόρου του Πολίτη, αποφάσισε να εγκρίνει «..για λόγους ίσης μεταχείρισης και χρηστής διοίκησης την εισαγωγή για το ακαδημαϊκό έτος 2001-2002 του υποψηφίου *****στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης *****».

Συμπερασματικά, παρά τη δυστοκία ως προς την έγκαιρη ανταπόκριση και τα προβλήματα στην ερμηνεία και εφαρμογή του σχετικού νομοθετικού πλαισίου εκ μέρους της διοίκησης, ο Συνήγορος του Πολίτη εκφράζει την ικανοποίησή του για την τελική έκβαση της υπόθεσης.